

TONG yulduzi

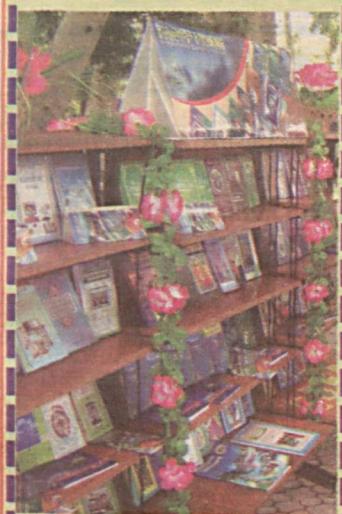
O'zbekiston Respublikasi bolalari va o'smirlari gazetası

Gazeta 1929-yil 1-avgustdan chiqa boshlagan

2006-yil 5 – 11-iyun N:23 (66564)

SAHIFALARDA

**KITOBLARDA
OLAM
MUJASSAM**

4-5-BETDA

27-iyun matbuot
va ommaviy axborot
vositalari kuni

NAZARMAT

7-BETDA

**TOPGAN
TOPALOQ**

8-BETDA

Aziz bolalar, 31-may - Jahon tamaki chekishga qarshi kurash kuni ekanini yaxshi bilasiz. Orangizda tamaki chekishga ruju qo'yayotgan bolalar ham yo'q emas-a? Ayniqsa, bu zahri qotilga qizlar ham ishqiboz bo'layotgani achinarli holdir. Jahon Sog'liqni Saqlash Tashkilotining ma'lumotiga ko'ra, 1 dona sigaret 6 daqiqalik yoki 20 donasi 2 soatlik umrga zomin bo'larkan. Kashadaning umri tamaki sababli 15 yilga qisqararkan. Yer yuzida har 6 soniyada 1 kishi, 1 daqiqada 10, 1 soatda 600, 1 sutkada 14400, 1 yilda esa 5.256000 kishi vafot etarkan.

Ayniqsa, tamaki sabab o'pka saratoniga uchraganlar ko'pchilikni tashkil etadi. Ayrim kasalliklar nomi tabiatimizda uchraydigan holatlar, vositalar nomi bilan bog'liqligi sizlarga ma'lum. Masalan, shamollah, za'faron bo'lish kabilarga ko'plab misollar keltirish m u m k i n . misollar keltirish Yozning eng issiq «saraton» deb pallasining **Ogoh bo'ling** yaxshi bilasiz. Saratonda o't-o'lanlar, ayrim daraxtlar qovjirab, qurib ketadi. Bugungi kunda insoniyatni dahshatga solayotgan o'pka saratoni kasalligi ham tanadagi tirik hujayralarni yemirib, quritib yuboradi. Dunyodagi ko'plab olimlar ana shu kasallikka davo izlamoqda. Ilmiy izlanishlar markazidan iborat bir guruh shifokorlar Ar-Riyod shahridagi podshoh Faysal nomi bilan ataluvchi kasalxonada o'pka saratoni bilan xastalanganlarni obdon tekshirishib, ilmiy yangilik kashf etishdi. Bemorlarning aksariyatida saraton to'qimalarini suvgaga to'ldirishi va ko'payishi sababli kasallikni keltirib chiqqagan RFGE geni aniqlandi. Doktor Xulaa al-Karining ma'lumotiga ko'ra, aniqlangan genga qarshi amerikalik tashkilot tomonidan malham sifatida 2004-yildan qo'llanila boshlangan IRESSA dorisi ana shu genning ko'payishiga to'sqinlik qiladi. Ushbu mavzu haqida gap ketar ekan, xorijiy mamlakatlarda tibbiyot qanday

Ajdodlar xotirasini e'zozlash – o'tganlarga ehtirom, ota-bobolar xotirasiga ta'zimning bir ko'rinishidir. Inqilobdan oldin yetti ajdodning kimligi aytib berolmaslik ayb sanalgan. Zero, «Yetti boboni bilgan er, yetti yurting g'amini yer» maqolining zamiridagi hayotiy haqiqat ham bobolar siyosiga beqiyos hurmatdir. Turkiy xalqlarning bobokalonlari yetti ajdodning har biriga alohida nom berganlar. Yetinchi ajdoddan narisi qabul qilinmagan. O'zining, urug'ining kelib chiqishini, ota yoki ona tomondan qarindoshlik aloqalarini aniqlamoqchi bo'lganlar bir-birlarining yetti ajdodini surishtirganlar. Hatto kasb-hunar ham yetti ajdoddan me'ros bo'lib keladi, deb o'ylaganlar.

Bobolarning oilaviy an'analari avloddan-avlodga o'tib, otalari ishi farzandlar tomonidan davom ettiriladi. Shu bois chechanlikda dong'i ketgan baxshilarni «yetti pushti shoiro o'tgan», deb ta'riflaydilar. Ot yolini tortib mingan chavandozlarni esa «Botirlik yetti otasidan me'ros», deb ulug'laydilar. Kurashda kuragi yerga tegmagan polvonlar haqida gap ketganda, «yetti orqasining kuragi yer ko'rman» iborasi ishlatalidi. Bu iboradagi «yetti orqa» ajdod ma'nosidadir.

O'tmishda bobolarmiz tarix o'girishda ma'lum voqe-hodisa, jang yoki safar sanasini aniqlashda, qon-qarindoshlik, meros, nikoh

ekan-a, degan savol ham o'tadi xayolimizdan. Ba'zan chet ellarda tibbiy ko'riklar juda ham qimmatligi aytilsa, ba'zi mamlakatlarda esa eng zamonaviy kasalxonalarda o'ta nozik jarrohlik operatsiyalari muvaffaqiyatlari o'tganidan gapiriladi. Keling, bugun biz Saudiya Arabiston Podshohligi tibbiyoti bilan yaqindan tanishsak. Saudiya Arabiston Podshohligining O'zbekistondagi elchixonasi bergan ma'lumotga ko'ra, Saudiya sog'liqni saqlash nafaqat mamlakat fuqarolariga, balki muhajirlar uchun ham bepul. Ushbu sistema barchaga – yoshlarga, qarayalarga, nogironlarga va ishsizlarga taalluqli. Yirik investitsiyalar ko'magida zamnaviy sog'liqni saqlash sistemasi vujudga keldiki, natijada mamlakatning chekka-checka viloyatlari ham qurshab olindi. Masalan, 1970-yilda 74ta kasalxona mavjud bo'lgan bo'lsa, bugungi kunda u 290taga yetdi. Mijozlarga 30544 nafr shifokorlar hamda 61214 nafr hamshiralalar xizmat qilmoqda. Yana 22ta havo ambulatoriyasi mavjudki, u uzoq muhofazalarda istiqomat qiladigan, og'ir kasallarni havo yo'li orqali zamonaviy tibbiyot maskanlariga olib kelishga, yo'l-yo'lakay birinchi tibbiy yordamni qo'llashga qaratilgan.

Tani sog'likka nima yetsin?! Aziz bolalar, sizlarga sirli ko'ringan, buralab-buralab sof havolarga tarqalayotgan tutunlarga asir bo'lmang.

Muharrama PIRMATOVA.

munosabatlarini o'rganishda ham yetti ajdodni asosiy me'zon hisoblaganlar. Asrlar bo'yi yetti ota-bobosini o'rtaga qo'yib, qudalashgan qozoqlar udumiga ko'ra, qarindoshlik rishtalari yetti ajdod bo'yicha izlanadi. Bobolarining shajarasini bilmaganlarni «yetti otasini bilmagan murt» deb koyiydilar.

Shajara an'anasi ko'ra, yetinchi avloddan narisi farzand uchun begona hisoblangan. Tilimizda «yetti yot begona» iborasi bejiz qo'llanilmaydi. Chunki qondoshlik munosabatidagi quyi yo'nalishga ko'ra, ma'lum kishi o'zidan oldin o'tgan bobolarini yetti ajdodigacha tanigan. Yetti ajdodiga umumiylig bo'lmagan odamlar bir-birlariga «yetti yot begona» hisoblanishgan.

Otadan keyingi davom etuvchi farzand yo'nalishi ham yetti avlodigacha qarindosh sanalgan. Xullas, otadan keyin davom etuvchi avlod ham yettita. Bular-farzand, nevara, chevara, evara, kabira, obora, begona. Begonadan tug'ilgan bola ota (yetti ajdodning boshi) uchun qarindosh hisoblanmagan.

Men hozir ham yetti otani bilish kerak degan udumni e'zozlayman. Aytmoqchimanki, yetinchi avlodigacha bo'lgan qarindosh-urug'larning qoni bir xil tarkibga ega ekanligini tabobat ilmi ham asoslaidi.

Dilmurod GULMURODOV,
G'ijduvondagi 9-maktab direktori.

**7 AJDODINGIZNI
BILASIZMI?**

BOLAJONLARNING ENG SEVIMLI JOYI

Bu bolalar bog'chasi bo'lsa kerak, albatta. Darvozasidan kirib kelishingizdanoq ertaklar olami ko'z o'ngingizda jonlangandek bo'ladi. Rang-barang gullar, soya-salqin daraxtlar qo'ynidagi bu maskan poytaxtimizda joylashgan 500- bolalar opa Tojiyevanig jonkuyarligi, tinib-larning yayrab dam olishlari mavjud. Shinamgina sport zali, shashka to'garagi, raqs-bolalar bilan gavjum. 20 dargohda mehnat qilib uslubchisi Aleksandra chilardan Mufarrah Nazir-fina, Dilovar Abdurahimova, shirins-zligidan tarbiyalanuv-onalari ham mamnun. Bu yerda shifokorlardan Malohat Tursanova, Bahromova muntazam ravishda bolajon-borishmoqda. Ushbu maskanda 74-bog'cha bilan birgalikda huquqiy tarbiya, sog'lomlashtirish, yo'harakati qoidalari yuzasidan turli semenarlar, quvnoq startlar, turli konkurslar tez-tez o'tkazilib turiladi. Bir so'z bilan aytganda, «bog'cham - ovunar joyim», degan aqida ushbu maskanda o'z aksini topgan.

Rohat Po'latxo'jayeva, Dilbar larning sog'lig'ini nazorat qilib borayotgan malakali

Ozod MIRZAYEV.

SAVOB ISH QILDINGIZMI?

Bir kuni televizor orqali savob ish qilish haqida ko'rsatuvni tomosha qildim. O'sha kundan boshlab xayolimdan «men savob ish qildimmi?» degan savol aylana boshladi. Bir kuni xayol surib maktabdan kelayotsam, bir otaxon qo'llarida katta sumka bilan sekin-asta ketib borayotgan ekanlar. Men yugurib borib, ularning qo'llaridagi sumkani oldim. Otaxonning uylari ancha olis ekan, ammo men vaqtimni qizg'anmay, ularni uylarigacha kuzatib qo'ydim. Ular meni uzoqdanz uzoq duo qildilar. Mana shu qilgan ishim «savob» deyilsa kerak. Sizchi, aziz tengdoshlar, bugun savob ish qildingizmi? Agar bunga ulgurmagan bo'lsangiz, yaxshilik qilishga, yordamingizga ilhaq bo'lgan kishilarga yaxshilik qilishga harakat qiling.

Ma'suma MAMADALIYEVA,
Samarqand viloyati, Kattaqo'rg'on shahridagi
6-o'rta maktabning
6- «V» sinf o'quvchisi.

ZO'RAVON

Saiddan hamma o'zini olib qochar, iloji boricha u bilan do'stlashmaslikka harakat qilishi. Uning «Baroq» laqabli mushugi bo'lib, hatto u ham Saidni ko'rganda pishqirib, qocharga joy topolmay qolardi. Bir kuni u mushugini oyog'i bilan qattiq tepib yuboribdi. Jonivor temir panjaraga urilib, cho'loqlangancha qochib qolibdi. Maktabda ham u biror o'quvchiga ozor bermasa turolmas ekan. U buning uchun ustozidan ham juda ko'p marta tanbeh eshitar, usozi ham uning ota-onasiga talabnomalar jo'natar, baxta qarshi ularning bari javobsiz qolardi. Tirikchilik, pul topish maqsadida Saidning ota-onasi ko'proq yo'llarda yurishar, o'g'illari bilan shug'ullanish ularning xayollariga ham kelmasdi. Kunlar shu alpozda o'taveribdi. Said o'zidan katta yigitlar bilan «do'stlashishga» ulguribdi. Said yangi «do'stligi» bilan uchrashib turishganini ko'rib, tashvishga tushgan siftdoshlari Saidning onasini xabardor qilishibdi. Ammo ona siftdoshlarini ko'rolmayapti, deb o'ylab o'g'lini yanada ko'klarga ko'taribdi. Said kundan-kunga «do'stligiga» bog'lanib qolaveribdi. Bir kuni Said qattiq betob bo'lib qolibdi. Ota-onasi uni kasalxonaga olib borishgach, shifokor qo'ygan tashxisdan qotib qolibdi. Chunki unda o'pka yallig'ilanishi avj olib bo'lgan edi...

Shohruh SAIDOV,
Buxoro viloyati, G'ijduvon tumanidagi 30-maktabning 4-sinf o'quvchisi.

BUVIJONIM YODI

Mana, bir yildirki uyimiz huvillab qoldi. Uyimizga fayz, baraka kiritib turgan buvijonimning olamdan o'tganlariga hademay bir yil to'ladi. Buvijonim ham biz kabi «Tong yulduzi»ni juda yaxshi ko'rardilar. Uyga olib kelsam, avvaliga rangli suratlarini obdon tomosha qilardilar. Bilmadim, o'sha vaqtarda ularning ham bolalik chog'lari eslariga tushib ketgandir, ehtimol... Ular gullarni juda sevardilar. Hali-hanuz buvijonim o'tqazgan gullar hovlimizda gurkirab yotibdi. Ularga qarab buvijonim bilan bo'lgan shirin-shirin suhbatlarni eslayman. Ko'nglimga tugib qo'ygan orzularim bisyor edi. Men katta bo'lib, buvijonimning korlariga yaraydigan nabira bo'lmoqchi edim. Ming afsus... Biroq, albatta ular istaganchalik o'qimishli, tarbiyalı bo'lshiga intilib yashayman. Ularning ruhlari bizdan doimo shod bo'lsin.

Yogutxon ABDUQODIROVA,
Farg'ona viloyati, Beshariq tumanidagi
33-maktabning 7-«E» sinf o'quvchisi.

CHEK QOLIB KETIBDI-KU!

Aziz tengdoshlar, chek olish haqidagi reklamalarni TV orqali ko'p ko'rgansiz-a? Savdo do'konlarida xarid qilgan mahsulotlaringiz uchun talab qilinadigan «cheq» qog'ozi xaridingiz kafolati ekanligidan ham xabaringiz bor. Lekin negadir ba'zilar sotuvchidan chek so'rashga tortinadilar. Yaqinda Uchtepa tumaniga qarashli Beshqayrag'och mahallasidagi bir do'konga kirgandim. Bir bolakay nimadir sotib oldi-da, do'kondan chiqib ketdi. Lekin zum o'tmay qaytib kelib:

-Xola, chek qolib ketibdi-ku? - dedi. Sotuvchi xola qo'liga pullarni oldi-da: - Bor, narigi do'kondan olasan chekingni, - dedi bepisandlik bilan. Bola ham narigi do'konga yo'l oldi. U chiqib ketishi bilan haligi sotuvchi:

-Chek bilan oladimi, cheksiz oladimi, nima farqi bor. Nima, bu bilan biror narsa o'zgarib qolarmidi? - dedi.

Sotuvchining so'zlarini eshitib, hayron qoldim. Nahotki u aytayotgan so'zlar bilan o'zi qonunni buzayotganini bilmasa? Axir xaridning ham qonuni bor-ku.

Durdonabegim QODIROVA,
129-maktabning 8- «B» sinf o'quvchisi.

UCHRASHUV TASHKIL QILINDI

Hozirgi kunda yoshlar o'tasida giyohvandlikka mahalla fuqarolar yig'ini raisi R.Ahmadaliyev va berilib ketish, turli diniy oqimlarga adashib, aldanib bir nechta mahalla oqsoqollari ishtirot etishdi. Ular kirib qolish, arzimagan narsalarga o'z joniga qasd jamiyatimizda uchrab turgan nuqsonlarni bartaraf qilish huquqbazarlik kabi salbiy holatlar ko'p qilish, yoshlarning bo'sh vaqtlarini mazmunli kuzatilmoqda. Bu albatta achinarli holdir. Yaqinda o'tkazish haqida ma'ruzalar qilishdi. Ayniqsa, maktabimizda ana shunday holatlarning oldini O.Eminov, A.Maqsudov, I.Ahmedovning ma'ruzalarini olishga bag'ishlangan katta yig'ilish bo'lib o'tdi. Bu o'quvchilarda qiziqish uyg'otdi. Uchrashuv yig'ilishda VEN xodimi, miliitsiya leytenant o'quvchilarda katta taassurot qoldirdi.

I.RAHMATOV,
Andijon viloyati, Yozyovon tumanidagi
2-maktabning ma'naviyat va ma'rifat
ishlari bo'yicha direktor o'rinnbosari.

Mana, fasllar kelinchagi bahor o'z hukmronligini tugatib, o'rnini serquyosh yoz mavsumiga bo'shatib berdi. Fasl an'anasi bo'lgan jazirama kunlar boshlandi. Ko'kda oftobning zarrin nurlari insonlarga zavq-shavq bag'ishlaydi. Mana shunda u zavqli knularning birida kursdoshlar bilan birgalikda Chilonzor tumanida joylashgan 23-Mehrionlik uyiga yo'l oldik. Yo'l-yo'lakay bolalar uchun sovg'alar oldik. Mehrionlik uyiga yaqinlashar ekanmiz, hammamiz negadir bezovtalandik. Buni bir-birimizning xatti-harakatlarimizdan, gap-so'zlarimizdan bilsak-da, lekin hech qaysimiz bildirmaslikka harakat qilardik. Guruh rahbarimiz Nosirova Komola Ravshanovna kirishga ruxsat olib chiqqandan keyin birmabir ichkariga o'ta boshladik. Eshikdan kirishimiz bilan baralla ovozda «Assalomu alaykum» deb salom bergen bolalarni ko'rib, xursand bo'lib ketdik. Chunki ular bir-biridan shirin edilar. Biz u yerda 1 yoshdan 7 yoshgacha bo'lgan bolalar bilan tanishdik. U yerda jami 115ta bola tarbiyalanar ekan. Ular tarbiyalanadigan xonalarni ko'rdik. Har bir xona o'z mos ravishda jihozlangan. Ayniqsa, yoshli bolalar yoddi. Kichkina odob bilan so'zlashish-o'ynashlarini u larga

BOLALAR UYIGA SAFAR

nomiga menga 2 bo'lishiga qaramay, lari, bir-birini qo'llab o'yin ko'rgan har qanday odam ham havas qilgan bo'lar edi. Biz ular bilan tezda do'stlashib oldik. Boyagi bezovtalanishdan esa asar ham qolmagandi. Sovg'alarmi ulashganimizda bolalarning beg'uborlik bilan uyalibgina «rahmat» deyishlari to'g'risi juda ta'sirlanarli. Eng achinarlisi, ketayotganimizda ularning «ketmanglar, ertaga yana kelinglar», degan gaplari bo'ldi. Tanishganimizga hali ikki soat ham bo'lmanan edi. Shu qisqa vaqt ichida bolalarning bizga bo'lgan mehrlarini ko'rib, ochig'i, hech qaysimizning ketgimiz kelmas edi. Nachora, xohlamaygina xayrashdik. Va albatta yana kelishga va'dalashdik. Yo'lda ketyapmiz-u, birov bir narsa deyishga botinolmasdi. Hammamiz o'z o'ylarimiz bilan bandmiz. Bu jajji ko'zlar mehrga to'la bolalarning taqdiri nega shunday bo'lganligi haqida hamma o'zicha fikr yuritib ketardi. Ularning mehrga to'la ko'zlar har qanday narsadan aziz va ustundir. Men o'zimning ham bir nima deyishim qiyin edi. Men bu bolalar haqida shunday xulosaga keldim: menimcha ular dunyodagi hech bir boladan kam emas. Ularning ota-onadek mehrion tarbiyachilarini bor. Biroq, ota va onaning qadri o'zgacha.

Gulnoza KULIYEVA,
Toshkent iqtisodiyot kolleji talabasi.

TABIAT

Tabiat – bu gullar, daraxtlar,
Zilol suvlar, sof havo asli.
Go'zal adir, maysazor qirlar,
Hayotimiz navbahor fasli.

Oppoq tonglar qo'ynida nurlar,
Jilvalanib go'yo raqs tushar.
Tunda to'lin oy-la yulduzlar,
Oqshomimga yog'dular qo'shar.

Bu dunyoning sokin ovozi,
U yaralgan so'nmas navodan.
Tabiatni asrab yashaylik,
Babra olib u sof havodan.

Gulruh JO'RAQULOVA,
*Buxoro viloyati, Shofrikon
tumanidagi 19- maktab-
internatining 8- "V" sinf
o'quvchisi.*

(ERTAK)

Bor ekan-u yo'q ekan, och ekan-u to'q ekan. Qadim zamonda, uzoq tog' ortida bir ahil oila yashar ekan. Ularning ikki nafar o'g'illari bo'lib, aka-ukalar mehnatsevarligi, bir-birlariga oqibatli hamda to'g'ri so'zligi bilan barchani lol qoldirisharkan. Ushbu oilada qiz bola bo'lmasa-da, hammayoq chinnidek supurilgan, saranjom-sarishta, supa chetida qiyg'os ochilgan gullarni ko'rgan kishining bahri-dili ochilardi. Chol-kampirning katta o'g'li Ismoil hovli supursa, ukasi Sirojiddin gullarni parvarish qilar, akasi yer chopsa, bir zumda o'zining kichkina ketmonchasi bilan uning yonida paydo bo'lardi. Hovli chetidagi o'tloqda yayrab yurgan tovuq va xo'rozlarga ham birdek parvona bo'layotgan aka-ukalar kichkina jo'jalarining parvarishini ham unutishmasdi. Ivitilgan non ushoqlari, ezilgan bashoq doni, ko'm-ko'k barra o'tlardan saralab har kuni ularga berishardi. Bunga javoban ona tovuqlar xuddi o'z egalariga minnatdorchilik bildirayotganidek uzundan-uzoq qoqog'lab qo'yishar edi. Nima bo'libdi-yu, bir kuni tong saharda dakang xo'rozning qichqirig'i vahimali tarzda tinimsiz eshitila boshlabdi. Uydan yugurib chiqqan Ismoil tovuqxona tomonga shoshilibdi. Borib qarasa, tovuqlar qo'yan tuxumlearning orasida bittasi juda katta ekan. Dakang o'sha tuxumni tumshug'i bilan turtib-turtib baland ovozda tinimsiz qichqirardi. Bunday katta tuxumni umrida ko'rмаган chol-kampir lol qolishibdi. Shunda chol tuxumni qo'liga olibdi-da, kampiri va o'g'illariga qarab, bunda bir xosiyat bo'lsa kerak, negadir toshdek qattiq, debdi va qolgan tuxumlarni ham yig'ib olib uyiga kiritibdi. Oradan biroz daqqa o'tgach, uy to'ridan jilvalanib nur tarala boshlabdi. Qarashsa, bu nur haligi tuxumdan chiqayotgan emish.

- Qaranglar bolalarim, bu oddiy tuxum emas, oltin tuxum ekan.

Shunday qilib, ahil oila oltin tuxum tufayli yanada boyib ketibdi. Ular farovon hayot kechirishib, murod-maqсадларига yetishibdi.

Ra'no TURSUNBOYEVA,

Respublika maxsus gimnaziya-maktabining 4-sinf o'quvchi.

YANGI TONG

Bugun yana tong otdi,
Oy yotog'iga botdi.
Tezroq ko'zim ochayin,
Hovlimga suv sochayin.

Supur-sidir yumushim,
Yana qancha bor ishim.
Hammayoq toza bo'lsa,
Oyijonim shod kulta.

Kichkina qiz emasman,
Hech charchadim demasman.
O'rgansam o'zim uchun,
Mehnatdadir baxtim chin.

Umida SAFAROVA,

*Qashqadaryo viloyati, Shahrisabz
tumanidagi Ergash Delov nomli
11-maktabning 7- "A" sinf o'quvchisi.*

ONAJONIM

Bizga juda mehribon,
Onajonim o'zları.
G'amxo'rimiz hamisha,
Boldan shirin so'zları.

Oq yo'l tilar erta-kech,
Ostonadan kuzatib.
Bag'riga mahkam bosar,
Qo'llarini uzatib.

Sizla hayotim go'zal,
Kunlar totli, jonajon.
Oq sutingiz oqlamoq,
Menga sharaf, onajon.

Elbek XO'JAQULOV,
*Toshkent shahar, Hamza tumanidagi
282-umumta'lif maktabining
3- "V" sinf o'quvchisi.*

QOMUSIM

Qonunlarning a'losi,
Baxtli hayot ma'nosi.
O'rganamiz hamisha,
Udir saxovatpesha.

Chaman JONUZOQOVA,
*Navoiy viloyati, Nurota tumanidagi 45-o'rta
ta'lif maktabining 4- "B" sinf o'quvchisi.*

RODRING

Men bodringman, bodringman,
Barglarmida shudring bor.
Polizlarda yashayman,
Tavuz rangi menga yor.
Tatib ko'ring, mazali,
Darmondori bo'laman.
Palagimda yetilib,
Vitaminga to'laman.

Yulduz QUVVATOVA,

*Surxondaryo viloyati, Qiziriq tumanidagi 1-o'rta
maktabning 8-sinf o'quvchisi.*

OROLJONIM

Tinim bilmayin shoshib,
Tog'-u toshlardan oshib.
Suvalr quyilsin toshib,
Oroljonim bag'ringga.

Dengizim to'lib tursang,
Shamolda to'lqin ursang,
Giyohlar holin so'rsang,
Oroljonim saharda.

Sen elimning g'ururi,
Shon-u shavkat sururi,
So'roqlar quyosh nuri,
Oroljonim, omon bo'l.

Shabnam XUDOYBERGANNOVA,
*poytaxtimizdag
162-maktabning
9- "G" sinf o'quvchisi.*

ONAJON

G'avg'oli umrning changalida ham,
Faqat bolam deya yonding, onajon.
Mehring quyoshida toblandik har dam,
Biz chun g'amlardan ham tonding onajon.

Nogoh g'anmlaring ustingdan kulta,
Jilmayib turishga kuch topa olding.
Ba'zida armonlar yuraging tilsa,
Sabr daraxtiga aylanib qolding.

Hamisha quvonchdan porlasa ko'zim,
Yuksalding orzular qanotlarida.
Senga ehtiromim dildagi so'zim,
Ilhom manbaisan bayotlarimda.

Murg'ak yuragimda mitti bir og'riq,
Ko'zimni yoshladi nogoh onajon.
Bardoshim yetmadi, bu nega bog'liq,
Yetgum bu sirimdan ogoh, onajon.

Hali oldindadur'har yorug' kunim,
Doim yonimizda turgin onajon.
Tilim bir narsani so'rар betinim:
Sabringdan menga ham bergin, onajon!

Sevara NISHONOVA,

*Samarqand viloyati, Bulung'ur
tumanidagi 42-umumiy o'rta ta'lif
maktabining 11-sinf o'quvchisi.*

- Sevimli kitoblarimiz ijodkorlari bilan uchrashish orzuimiz edi, - deydi Farg'ona shahridagi 3 - maktabning 6-sinf o'quvchisi Feruza Otajonova.

- Kitob bayrami bahona niyatimga yetdim. Sevimli shoirimiz Anvar Obidjon bilan uchrashib, dastxat oldim. Bu sevimli shoirimizning ko'plab she'rilarini yod olgaman.

Kitob - ko'ngil xazinasi, qalb etganan sari mo'jzilar yetaklaydi.

Mustaqil-

qutlug' 15 tantanalari b i l a n «Ulug' im- ostida keng miqyosda o'tkazilayotgan kitob bayrami Farg'ona da o'ziga xos shodiyonaga aylandi. «Vatan, sensan eng go'zal chaman!» mavzuida tashkil etilgan mustaqillik davri kitoblari ko'rgazmasi yuzlab ixlosmandlar bilan gayum bo'ldi.

Erta tongdanoq Ahmad al-Farg'oniy nomli madaniyat va istirohat bog'i har kungidan tarovatlari, fayzli maskanga aylandi. O'zgacha shukuh kasb etdi. Oromogha yig'ilgan kitobsevarlar - talabalar, o'quvchilar, keksa-yu yosh bu bayramni intiqlik bilan kutganidan dalolat edi.

Viloyat hokimligi, O'zbekiston Matbuot va axborot agentligi, O'zbekiston yozuvchilar uyushmasi mutasaddilari, taniqli ijodkorlar, noshir va jurnalistlar, talaba-yoshlar o'zbek qomusiy olimi al-Farg'oniy haykali poyiga gulchambarlar qo'ydar.

ekanligini ta'kidlab o'tdi.

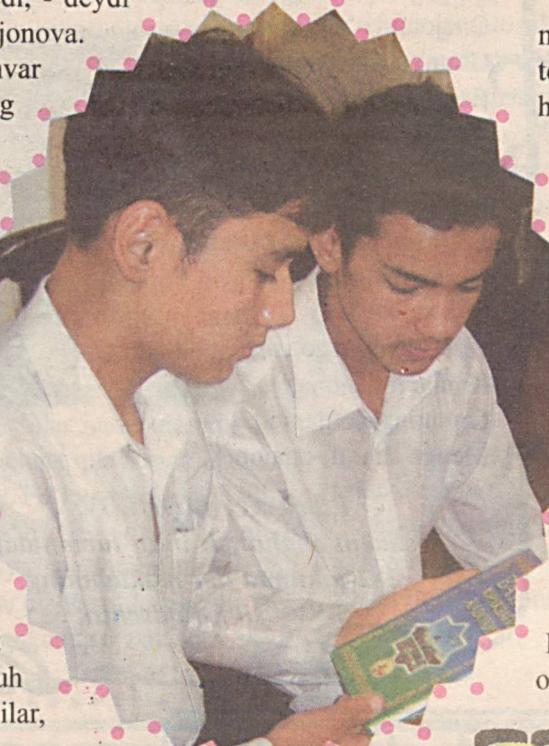
So'ngra, O'zbekiston Matbuot va axborot agentligi Bosh direktorining birinchi o'rinnbosari O'Jo'rayev buyuklar yetishgan millat adabiyotining faxri bo'lgan ijodkorlar diyor haqida kitobning kishi hayotidagi o'mi, yoshlar tarbiyasidagi ahamiyati beqiyosligini ta'kidlab, kitob ko'ngillarimizni munavvar etsin, uyimiz to'riga, qalbimiz qo'rige kirib borsin, deya ta'kidladilar.

O'zbekiston yozuvchilar uyushmasi raisi o'rinnbosari, «Sharq yulduzi» jurnalining Bosh muharriri, shoir Minhojjiddin Mirzo bayram qatnashchilariga taniqli ijodkorlar tabrigini yetkazdi. Bayramlar safiga «Kitob bayrami»ning kiritilishi o'ziga xos an'ana bo'ldi. Kitob bayrami ma'rifat bayramiga aylandi. Ko'ngil ichra qomus bo'lgan bu gavhar xaxina farzandlar qalbida eng aziz, eng mo'tabar tuyg'ularni tarbiyalashga qodir.

Kitobga qo'l cho'zayotgan yoshlarning quvonchi ko'ngillarga ko'chdi. Bu shodiyona ma'rifat, ziyo bayramiga ayanlib ketdi. Bayram ishtirokchilar O'zbekiston, O'qituvchi, G'afur G'ulom, Cho'Ipon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uylari, O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, Davlat ilmiy nashriyoti, Sharq nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi, Ma'naviyat, Yangi asr avlodsi nashriyotlarining eng sara kitoblari ko'rgazmasini ko'zdan kechirdilar.

Farg'ona viloyat kutubxonasi respublikamizdag eng keksa bilim o'choqlaridan biri, Yaqindagina o'zining 106 yilligini nishonlagan kutubxona yana bir shodiyonaga oshno bo'ldi. Bu yerda «Vatan, sensan eng go'zal chaman» mavzusida respublika yetakchi nashriyotlarining mustaqillik yillardan yaratilgan kitoblar ko'rgazmasi ochildi.

O'zbekiston Matbuot va agentligi Bosh direktorining o'rinnbosari yetakchiligidagi yozuvchiga shoirlar kutubxonaga 2,5 mln. so'mlik eng sara kitoblarni homiylik asosida taqdim etdilar.

Kitob - uy - mehrsiz uy.
Kitob - ustozday ulug'.
oftobi. Uni kashf o l a m i g a
ligimizning y i l l i k munosabati
respublikamizda san, Vatanim» shiori
miqyosda o'tkazilayotgan kitob bayrami Farg'ona da o'ziga xos shodiyonaga aylandi. «Vatan, sensan eng go'zal chaman!» mavzuida tashkil etilgan mustaqillik davri kitoblari ko'rgazmasi yuzlab ixlosmandlar bilan gayum bo'ldi.

KITOBLARDA OLAM MUJASSAM

qizg'in suhbatlarga, fikr-mulohazalarga ayanlib ketdi, ko'ngillarda chiroyli tashbehlari ifodasi takrori qoldi...

Axborot kompyuter asrida yoshlar kitobdan uzoqlashsa, ilmning zoyeligi, hechligi aytildi. Shunda universitetga kiraverishda o'qiganim Imom al-Buxoriyning hikmatlar ichra hikmatida betakror ma'nojamlanganini chuoqroq his qildim: «Dunyoda ilmdan boshqa najot yo'q va bo'lmaydi ham». Darhaqiqat, bu ilm kitobga mehr-muhabbat tufayli mustahkmlanadi, ilm kitob tufayli avlodlardan avlodlarga yetadi... Buyuk ingliz yafasius Tomas Karleyl aytganidek, «Kitob insoniyat ijodiyotining chinakam hayratlanarli va e'tiborga loyiq ko'rinishidir. Kitoblarda kechmish zamontarning aql-idroki yashaydi; hoki tupoqlari tush singari allaqachonlar to'zg'ib ketgan odamlarning ovozi burro va aniq yangrab turadi. Insoniyat yaratgan, qayta-qayta o'y!» ko'rgan va erishgan narsalarning bari - xuddi sehrli sandiqday kitoblar sahifasida saqlanib qolgan».

Marg'ilon shahridagi 1-Mehribonlik uyi ijodkorlar bilan bolajonlarning

uchrashuvu ayniqsa unutilmas voqeа bo'ldi. Bu yerda Matbuot va axborot agentligi, yetakchi nashriyotlar rahbarlari, taniqli shoir va yozuvchilar, muharrirlar, noshirlar o'ksik qalblarga, ularning yorug' kelajagiga qanot berdi, umid va ishonch bildirdi: Vatanimiz uchun begona farzand yo'q. Har biri aziz. Ularning taqdiri ertasi uchun bu yerda barcha zamonaviy shart-sharoitlar yaratilganiga guvoh bo'ldik.

- 1924-yilda tashkil topgan bu Mehribonlik uyi hozirda 150 nafar bolajonlar tarbiyalanadi, - deydi 1-Mehribonlik uyi direktori Manzurxon Hoshimova. - 15 yilda buyon shu yerda ishlayman. Har bir bolasiz farzandim, dek aziz. Ular uchun qayg' uramiz, ko'ngliga qarab muomala qilamiz. Ammo ular oila

Kitob adashirmay manzila yerkazadi.

birinchи

O' . Jo'rayev

nashriyotlar rahbarlari,

yozuvchiga shoirlar kutubxonaga 2,5 mln. so'mlik eng sara kitoblarni homiylik asosida taqdim etdilar.

- Kutubxonamiz eng keksa bilim maskanlaridan biri bo'lsa ham kitob jamg'armamizda 290 mingtacha kitoblar mayjud, - deydi kutubxona direktori Dilorom Shermatova. - Kitoblar kamli sabab, 1977-yilda yuz bergan suv yo'q bo'lib ketgandi. O'tgan qariyb o'ttiz yil davomida qaytara olmadik. Mana bugun sizlar tortiq yanada boyitdi. Chunki, yangi kitob atigi 281 ta kitob oldik, xolos. muloqotimiz o'zaro abdiyot bayramiga Ali mushoirani mushoira avvalida o'z bo'ladi. Kitobga doimo sizlarga yor bo'lishini tilayman, - dedi

Darhaqiqat, bu bayram kitob - she'riyat, aylandi: O'zbekiston xalq yozuvchisi Muhammad boshlab berdi. O'zbekiston xalq shoiri Anvar Obidjon fikrlarini shunday ifodaladi:

- Kitob o'qigan yaxshi kelin, yaxshi kuyov, yaxshi ota

yo'idosh bo'lish baxti saodat. Ana shu saodat sevimli shoirimiz.

«E I - yurt qo'shiqchi shoir yig'ilganlarda

katta taassurot qoldirdi. O'zbekiston xalq shoiri Iqbol Mirzonzing chiqishini tadbir ishtiroychilar katta olqishlar bilan qarshi oldi. Bu mammuniyat zamirida o'z yurtdoshining yutuqlaridan faxlanish hissi mujassam edi.

«Ulug'imsan, Vatanim!

hurmati» ordeni sohibi,

Ohunjon Hakimovning hazil she'rlari

katta taassurot qoldirdi. O'zbekiston xalq shoiri Iqbol

Mirzonzing chiqishini tadbir ishtiroychilar katta olqishlar bilan qarshi oldi. Bu mammuniyat zamirida

o'z yurtdoshining yutuqlaridan faxlanish hissi mujassam edi.

K e c h a d a

U m i d a

Abduazimova, Yoqutxon Rahimova, Shoyim Bo'tayev, Muhiddin Omon,

Enaxon Siddiqova, Bahodir Iso

kabi ijodkorlarning chiqishlari o'ziga

xos ruh berdi.

Bu yerda boshlangan mushoira

Farg'ona Davlat universitetida davom

etdi. So'zning ilohiyligi, kitobning

qadri, ruhi qalblarda ezzulik, yaxshilik

chirog'ini yoqadi.

Mushoira

Nodira Mamajonova ona haqida o'zi yozgan

she'mi o'qiganda vujudlardan sovuq ter chiqdi,

ko'zlar niyolangan nigohlar yerga tikildi. Erta

ulq'aygan bolalar orzulari yo'lida kurashishga,

ko'zlagan manzillarini zabt etishga qodir.

Mehrdaun dunyo yaraladi, dunyo yashaydi,

yasharadi. Hali bu bolalar yurt faxri, el koriga

kamarbasta farzandlar bo'lib ulg'ayadikim, elda aziz

insonlar bo'lib, vatan sharafini himoya qiladilar.

Bunda ular bugun tuhfa qilingan kitoblardan

dunyoviy ilmlarni egallaydilar, dunyoga yo'l o'chadilar.

Kitob ko'ngil kaliti ekanligini teran anglaydilar. Bolalar

uyidan qaytar ekamiz, hamon ota-onasini intizor kutayotgan o'g'il-qizlarning nigohlari ko'z oldimizdan ketmasdi.

Namanganlik shoir Ziyovuddin Mansur aytganidek:

Munglug' nigohingiz bag'rimni eddi,

Bolalar uyining bolakaylari.

- Sizda ne gunoh, deb xayolim to'zar,

Bolalar uyining bolakaylari.

Otanigz barhayot, onanigz tirik,

Netay g'amingizga bo'limasa sherik,

Bilingki ularning vijdoni chirik,

Bolalar uyining bolakaylari.

...Jismingiz qadratga to'lar vaqt kelib,

Dunyo izmingizda bo'lar vaqt kelib,

Ota-onangiz zor qolar vaqt kelib,

Bolalar uyining bolakaylari.

...Ertan shahridagi 1-Mehribonlik uyi ijodkorlarning

uchrashuvu ayniqsa unutilmas voqeа bo'ldi.

Bu yerda Matbuot va axborot agentligi, yetakchi nashriyotlar rahbarlari, taniqli shoir va yozuvchilar, muharrirlar, noshirlar o'ksik qalblarga, ularning yorug' kelajagiga qanot berdi, umid va ishonch bildirdi: Vatanimiz uchun begona farzand yo'q. Har biri aziz. Ularning taqdiri ertasi uchun bu yerda barcha zamonaviy shart-sharoitlar yaratilganiga guvoh bo'ldik.

Marg'ilon shahridagi 1-Mehribonlik uyi ijodkorlarning

uchrashuvu ayniqsa unutilmas voqeа bo'ldi.

Bu yerda Matbuot va axborot agentligi, yetakchi nashriyotlar rahbarlari, taniqli shoir va yozuvchilar, muharrirlar, noshirlar o'ksik qalblarga, ularning yorug' kelajagiga qanot berdi, umid va ishonch bildirdi: Vatanimiz uchun begona farzand yo'q. Har biri aziz. Ularning taqdiri ertasi uchun bu yerda barcha zamonaviy shart-sharoitlar yaratilganiga guvoh bo'ldik.

Marg'ilon shahridagi 1-Mehribonlik uyi ijodkorlarning

uchrashuvu ayniqsa unutilmas voqeа bo'ldi.

Bu yerda Matbuot va axborot agentligi, yetakchi nashriyotlar rahbarlari, taniqli shoir va yozuvchilar, muharrirlar, noshirlar o'ksik qalblarga, ularning yorug' kelajagiga qanot berdi, umid va ishonch bildirdi: Vatanimiz uchun begona farzand yo'q. Har biri aziz. Ularning taqdiri ertasi uchun bu yerda barcha zamonaviy shart-sharoitlar yaratilganiga guvoh bo'ldik.

Marg'ilon shahridagi 1-Mehribonlik uyi ijodkorlarning

uchrashuvu ayniqsa unutilmas voqeа bo'ldi.

Bu yerda Matbuot va axborot agentligi, yetakchi nashriyotlar rahbarlari, taniqli shoir va yozuvchilar, muharrirlar, noshirlar o'ksik qalblarga, ularning yorug' kelajagiga qanot berdi, umid va ishonch bildirdi: Vatanimiz uchun begona farzand yo'q. Har biri aziz. Ularning taqdiri ertasi uchun bu yerda barcha zamonaviy shart-sharoitlar yaratilganiga guvoh bo'ldik.

Marg'ilon shahridagi 1-Mehribonlik uyi ijodkorlarning

uchrashuvu ayniqsa unutilmas voqeа bo'ldi.

Bu yerda Matbuot va axborot agentligi, yetakchi nashriyotlar rahbarlari, taniqli shoir va yozuvchilar, muharrirlar, noshirlar o'ksik qalblarga, ularning yorug' kelajagiga qanot berdi, umid va ishonch bildirdi: Vatanimiz uchun begona farzand yo'q. Har biri aziz. Ularning taqdiri ertasi uchun bu yerda barcha zamonaviy shart-sharoitlar yaratilganiga guvoh bo'ldik.

Marg'ilon shahridagi 1-Mehribonlik uyi ijodkorlarning

uchrashuvu ayniqsa unutilmas voqeа bo'ldi.

Bu yerda Matbuot va axborot agentligi, yetakchi nashriyotlar rahbarlari, taniqli shoir va yozuvchilar, muharrirlar, noshirlar o'ksik qalblarga, ularning yorug' kelajagiga qanot berdi, umid va ishonch bildirdi: Vatanimiz uchun begona farzand yo'q. Har biri aziz. Ularning taqdiri ertasi uchun bu yerda barcha zamonaviy shart-sharoitlar yaratilganiga guvoh bo'ldik.

(Davomi. Boshi o'tgan sonlarda).

Biz yana indamay bvgim bilan yo'lda keta boshladik. Shu payt ariqqa tushib, chetga chiqib qoldim. Sal qoldi «Jiguli» ustidan yurib ketishiga. Buvijonim g'ildiragi loy bo'lgan velosipedimni toza suvga yuvib:

- Ko'ziga qarab yurmeydi-da bu bola, otasi ham shunaqa bemaza edi, - dedilar. Bo'lmamas, katta ko'cha. Mashinaning ham, piyodaning ham o'z yo'li bor. - Buvijon, shofyorni taniysizmi? - Murod bувангning o'rtog'i Ahmad qorining nabirasi bu. Yana Qorimish... Otasi yosligida bir mashinani garajiga qo'yib, o'g'rirlarga yordam bergandi, shuning uchun to'rt yil qamalib chiqqan. O'g'ri esa yo'q. bo'lib ketgan.

- O'g'ri kim edi?

- Oti Bo'ri edi. O'shanda birovning yangi

«Volga»siga o'tirib, qamishzorgacha haydatib borgan-da, keyin egasini o'ldirib, o'sha mashinani to'g'ri Ahmadqorinikiga olib kelib qo'ygan. Sotib oldim, hujjatlari to'g'ri bo'luncha senikida turib tursin, evaziga pul beraman, degan. Pul o'lsin-a, pul o'lsin! Oson pul ishlayman deb, bir kechada jinoyatchiga aylangan. Qamoqdan chiqib ham tinch yurmagan. Birovning og'iroyoq kelinini turtib yuborib, bir emas, ikkita odamning umriga zomin bo'lgan...

- Buvijon, Murod bувам ham mashina haydaganlarmi?

- Ha, ellik besh yil haydovchi bo'lganlar. U paytlarda mashinalar kam edi. Birovni tug'ruqxonaga olib borish deysanmi, to'y jo'natishmi, odam tashish-u kartoshka-piyoz tashishmi, hammasiga yarayverardi bувangning katta yuk mashinasi.

Ammo biror marta birovning dilini og'ritmaganlar. Bexato va beminnat ishlaganlar. To'g'ri, ular ham shuncha yillar davomida bir marta falokatga uchraganlar. Birovning bitta qo'zichog'ini bosib olganlar. Qo'zichoq egasi uni darrov o'sha yerning o'zida so'yib yuborgan. Keyin uyiga olib borib o'shaning go'shti bilan bувangni ham mehmon qilgan va degan:

- Men bu qo'zichoqni olti yil boqardim. Olti yilda kamida oltita qo'zichoq tug'ardi. Shuning uchun marhamat qilib, oltita qo'yning pulini to'lab berasiz.

Adajonim, xullasi kalom, juda qiyalib, oltita qo'yning pulini to'laganlar. Keyin shofyor bo'lish oson emasligini juda yaxshi bilib olganlar. Shu-shu tez haydamay, hamisha oraliqni saqlab, hushyor bo'lib yurganlar. Ular aytgan gaplarni men she'r qilganman:

To'yga bordi minib yangi Jiguli, Tekin bo'lsa sekin urar Sherquli.

Shu ketgancha o'sha boy qaytmash yila ketgan. Olloh nazar qilgan rizq-nasibali bandalar urinadi, surinadi, baribir o'z o'mini topib oladi.

Bir kuni bir payg'ambar bandalar rizqi tomib turgan jilg'ani kuzatibdi. Biridan hayqirib oqarmish, biridan tomchilab... Shunda o'z hassalari bilan ikkinchi jilg'aga birinchi jilg'adan suv burib yuboribdi. Ammo rizq-nasibasi ko'payish o'rniga tomchilab turgani ham to'xtab qolibdi. Olloh har kimning o'z taqdiri, hech kimga o'xshamas shakl-u shamoyili, rizq-nasibasi bilan yaratadi. Hammaga ketmas davlat, keng fe'l bersin, ilohim.

- Buvi, buvi-i!

- Nima deysan?

- Nuriddinboyni aytib bering!

- Aytdim-ku!

- Pul topib olganlarini aytинг.

- Ha-ya, qayeriga keluvdim?

Buvim qayerga kelganlarini bilsalar ham jo'rttaga mendan so'raydilar. Meni gapirtiradilar.

- Boy, pulim yo'lkiraga yetadi, deb bolalariga hech narsa qoldirmay, maxkatilloga ketibdi.

Tanlab-tanlab ko'r tovuqday cho'qidi, Umar Hayyom she'rleridan o'qidi.

Berib kon'yak to'ralarga salomni, Oldi avval oshni, keyin kalomni:

- Asli to'rtta svetofor chirog'i, Faqt bitta qizilida yo'l ochiq.

Shuning uchun shoshgan rizqini olgay, Shoshmaganlar har borada kech qolgay. To'ydan qaytdi gandiraklab Sherquli, Oh, u bilan gandiraklar Jiguli.

Axir Umar Hayyom eshak mingandi, Sherquliga buni aytmoq kech endi...

Tog'alaring mashina olsa, dadang, amakilaring mashina mins, Hoji biving Murod bувangga o'xshanglar, deb duo qiladilar. Hammasiga Murod buvalaringning yo'lini bersin.

- Buvijon, men ham mashina haydayman.

- Mayli, hayday qol. Ammo menga qolsa, samolyot haydaganning yaxshiroq. Chunki osmon keng. Toza havolar yetarli. Ko'kda hech nimaga to'qnashmay, erkin uchaverasan-da. Sen katta bo'luncha uchar mashinalar, ya'ni, kichik samolyotlar chiqib ketsa kerak.

Men kichik samolyotimga minib olgандек bo'ldim.

Kichik samolyot,

Kichik samolyot.

Bo'l menga qanot,

Yo eshak, yo ot...

Samolyot sotib olish uchun juda ko'p pul kerak-da.

- Buvijon, hali Nuriddinboyga o'xshab pul topag'onsan dedingiz. O'sha boy kim o'zi?

- Panjarali ayvoni ko'chaga qaragan baland uyda turardi. Endi u uy buzilib ketgan. Uning o'rniga mashina yuvadigan joy qilib qo'yishdi. Bolaligimda o'sha uyga ko'p kelardim. Dugonamning uyi edi-da. Dugonam bobosi ularni tashlab, chet elga ketib qolganini aytardi.

- Nega ketib qolgan?

- Nega bo'lardi? Boylarga kun yo'q zamonlar bo'lgan-da. Ketmasa yo'otishardi yoki qamashardi.

O'shanda dugonamning buvisi va tog'asi yosh bola ekan. Ularga omon bo'lsak ko'risharmiz, sizlarga sho'ro hukumati hech narsa qilolmaydi, debdi. Menga esa qilganini qilib bo'ldi. Boyligimni tortib oldi. Katta yerlarimni kolxz qildi. Endi faqt yo'l harajatiga yetar pulim bor. Sizlarga ham hech narsa qoldirolmayman. Sizlarni olib ham ketolmayman, deb yig'lab-yig'lab uydan chiqib ketibdi...

- Maxkatillo emas, Makkatillo.

Makkatillo - Ollohnning uyi.

U taraflarga borish yetti uxlab tushimizga ham kirmasdi. Hur-

boy toat-ibodatlar bilan yo'l-yo'lakay birovga aka, birovga uka bo'lib, ikki oy deganda ko'zlagan manziliga yetib olibdi. U yerlarda qish bo'limaydi. Shuning uchun kechalari Arofat tog'ida tunabdi. Kunduzlari sut, qatiq topsa qurut qilib, topolmasa choy damlab, hojilarga ulation, kun kechi-

BIR XUMCHA OLTIN

hur shamollar yeldi. Hur-hur zamonlar keldi. Endi bola-chaqasidan tinganlar saf-saf bo'lib, Hajga borib kelishyapti. Mahallamizdagilar o'sha Nuriddinboyning yangi oilasidan bo'lgan farzandlarini ham borib ko'rib kelishibdi. Boy u yerda ham tup qo'yib, palak yozgan ekan. Imonli, e'tiqodli nabiralari o'tgan yili qarindoshlariniga kelib ketishdi. Bobolari o'tgan yerkarni ziyorat qilishib, keksalarga sovg'a-salomlar ulation. O'z yurtining mustaqil bo'lganini, bordi-keldilar yo'lga qo'yilib, hammayoq chiroli bo`lib ketayotganini boy ko'rolmadi-da.

- Buvi, buvijon, Nuriddinboy pulsiz ketganmidi?

- Bechora boy! Aslida-ku, bitmas-tuganmas davlati bo'lgan uning. Bu davlatni o'z aqli, tejamkorligi bilan to'plagan. Ammo sovetlar bir hamlada uni tortib olib, hamma bilan teng - yalangoyoq qilib qo'ygan. Xillas, o'sha

r i b d i .

So'ngra,

biroz pul

yig'ib,

b i r

g'ayridindan

kichik uy sotib olibdi. Uyni ta'mirlayotsa, eski devordan bir xumcha oltin chiqib qolibdi.

- Ey, Olloh, men uy sotib olgандим. Lekin tilla xumcha emas, shuning uchun bu tillalarni egasiga topshirishimga ko'mak ber, - debdi. Qiynalib, uzoq qidirib, uyni sotgan o'sha g'ayridinni topibdi. Ammo u tillani olmabdi.

(Davomi bor).

Aziz bolalar, hademay siz uchun gazeta va jurnallar chop etib, ajoyib ko`rsatuv va eshittirishlar tayyorlaydigan aka-opalaringizning bayrami bo`ladi. Bu bayram chin ma'noda xalq bayrami. Chunki xalqimiz sezgir, zukko va har borada bilimli bo`lishlarida jurnalislarning hissasi katta-da. Biz keksa muxbir, hatto jang maydonlarida ham ijodkorlik faoliyatini sharaf bilan uddalab, ko`ngillarga zavq-shavq ulashgan, ertangi kunga ishonch uyg`otgan inson haqida hikoya qilamiz.

O'tgan yili Ikkinchiji jahon urushida nemisbosqinchilari ustidan qozonilgan g'alabaning 60 yilligi keng tantana qilinayotgan kunlar edi. Bayram munosabati bilan jangchi-shoirimiz Nazarmat akani yo'qlab borgandim. Uylarini uzoq qidirmadim. Mahallaning yosh-u qarisi: «Nazarmat akaning uylari huv anavi yerda», deya ko`rsatib yuborishdi.

Otaxon maqsadimni anglagach, urush xotiralaridan so'zlayverdilar, men yozib olaverdim. Salkam bir daftarni qoralab, tahririyatga qaytdim. Maqola tayyor bo`lgach, e'tibor bersam, unda otaxon o'zlarini haqida emas, ko'proq quroldosh do'stlari, asosan, jangchi-shoir Sulton Jo'ra haqida gapiribdilar. Sababini so'rasam, avval o'tganlarimizning ruhlari shod bo`lsinda, deydilar kulib.

Vaholanki, gapiraman desalar o'zlarini hamda birga

NAZARMAT

27-iyun Matbuot va ommaviy axborot vositalari kuni

urus h g a
otlangan akalari
Ashirmat va
ukalari Xolmat
aka haqida ham
gaplari ko'p
ekan.

Toshkent
H a r b i y
maktabining

kimyo fakultetida tahsil olayotgan Nazarmat ota kichik leytenant unvonini olib, 1942-yilning mart oyida Bryanks frontiga jo'nab ketadi. Ijodkor odam qayerda bo'lmasin, qo'lidan qalam tushmaydi, deganlari rost ekan. Nazarmat aka frontda ham yozishni kanda qilmadi. «Dushmanga qarshi olg'a» nomli gazetada quroldosh do'stlari jasorati, mardliklarini qalamga olib, maqolalar yozib yurdi. 1943-yilning oktabrigacha vzvod komandiri bo'lib, Gomel, Rechchisa, Babruysk shaharlarini dushmandan ozod qilish uchun bo'lgan janglarda qatnashdi. Minskni ozod qilish uchun bo'lgan janglardagi jasorati uchun «Qizil yulduz» ordeni bilan taqdirlangan otaxon Dnepr, Visla, Osla daryolarini kechib o'tishda

ham safdoshlariga namuna bo'ldi. 1944-yilning dekabridan «Front haqiqati» gazetasiga muxbir etib tayinlanib, gazeta sahifalarini quroldosh do'stlari haqidagi maqola va she'rlari bilan boyitishga o'z hissasini qo'shdi. Askarlarning Oder daryosini kechib o'tishdagli mardliklaridan ta'sirlanib, «Oderni kechib» nomli ocherk ham yozdi.

Shoirning qalami urushning so'nggi kunlarigacha kurashib, 1947-yilda yurtiga qaytgandan keyin ham qo'lidan tushmadi. «Qizil O'zbekiston» (hозирги «O'zbekiston ovozi») gazetasida uzoq yillar davomida adabiyot va san'at bo'limini boshqardi.

Urush tufayli kimdir turmush o'rtog 'idan ayrıldi, yana kimdir suyukli farzandi dog 'ida kuydi. Bu borada Nazarmat akaning onasini «baxtli ayol» deb atash mumkin edi. Chunki urushiga ketgan uch nafer o'g'li ham sog'-omon qaytdi. Hozirda Nazarmat akaning aka-ukalari olamdan o'tishgan. Lekin ularning porloq xotirasi barhayot. Bugungi kunda bu uch janchi-o'g'lon haqida Mudofaa vazirligiga qarashli Harbiy muzeyda maxsus bo'lim tashkil qilingan bo'lib, uni yosh avlod zo'r qiziqish bilan tomosha qilishadi.

Feruza JALILOVA.

Iste'dodli jurnalist O'ktam Usmonov qisqa umr ko'rdi. Ammo barakali ijod qildi. Uning asarlarini ota-onangiz, aka va opalaringiz qo'lidan qo'y may o'qir edi. Otaxon gazeta va nufuzli tashkilotlarda faoliyat ko'rsatgan ijodkor o'z hikoyalari, qissa va publisistik maqolalarida zamondoshlar siyosini ko'z oldingizda gavdalantirib berardi. Inson illatlari kamayib, go'zal fazilatlar ko'payishini istardi. Uning, ayniqsa, «Girdob» nomli roman keksa-yu yosh ko'ngliga tushgandi. Roman asosida yaratigan ko'p qismli videofilmni butun mamlakat katta qiziqish bilan tomosha qilardi. Aziz ijodkorimizning «Guldasta», «Bas boylashgan bola», «Notinch kecha», «Sirli sohil» kabi hikoyalari, «Kishan», «Qismat» kabi asarlari hamda «Girdob» nomli romanlari adabiyotimizga qo'shilgan munosib xazinadir. Bu xazinadan uning qardosh tillardan qilgan tarjimalari ham o'rin olgan. Quyida yozuvchi va mohir jurnalist o'zbekchaga o'girgan tarbiyaviy ahamiyatga molik bir asarni o'qiysiz.

Teatr sevimli joy. Teatr haqida juda ko'p ilhomlanib yozishadi, munozara qilishadi, tomoshabinlarning fikri, didi, nimani yozqitishi-yu, nimani hush ko'rmasliklarini o'rganishadi. Odamlar zalda o'tirib, sahnada, hatto inson boshiga tushgan musibat va fojia voqeasini ko'rayotgan bo'lsalar-da, qandaydir g'alati, shodiyona voqeani kutishadi. Zaldagilarning hammasi o'z tuyg'ulariga erk berishga, spektakl qahramonlari bilan birga yig'lab, birga kulishga tayyor holda o'tiradilar. Mana shu kutish oni, shivir-shivir so'zlashuv, chiroqning asta-sekin o'chishi, undan keyingi bir zumlik sukunat – shularning hammasi kishilar tuyg'usi uchun malham bo'lib, keyin odam birdan o'zini unutadi, xuddi bolalardek hayajonga tushadi, san'atga asir bo'ladi.

Yaxshi tomoshabin xuddi yaxshi aktyorga o'xshab o'zini butunlay qahramon bilan birga his etadi. Zalda o'tirgan odam shuning uchun ham yaxshilikning yomonlik ustidan g'alaba qozonishini betoqatlik bilan kutadiki, chunki uning yuragini ham Gamlet shubha qilayotgan

xiyonat yaralagan. Tomoshabin «Optimistik tragediya»dagi komissar bilan yonma-yon turib, o'zini revolyutsiya ishiga bag'ishlashga tayyor bo'ladi. Chinakam teatr tomoshasing vazifasi insonni o'zini chetdan ko'ra bilishga va o'zligini tanib, tushunib olishga majbur qilishdan iboratdir. Teatrga

TEATR SAHNASI OLDIDA

zerikkanda, shunchaki ko'ngil yozish uchun boradigan odam yaxshi tomoshabin emas. Agar odam teatrga kelib, shaxsiy tashvishlari, rashki yoki xafagarchiligini unutib, sahnadagi voqeaga butunlay berilib keta olsa, demak, unda eng oliyanob

tuyg'ular uyg'ongan va uning qalbi insoniy munosabatlarni, quvonchlarni, orzu-istiklarni va sevgini his qila olishga qodir. Men avtor sifatida o'z pyesalarim qo'yilayotganda sahnaga qarashdan ko'ra tomosha zalini kuzatishni ko'proq yoqtiraman. Turli sabablarga ko'ra aktyor o'z rolini yaxshi yoki yomon o'ynashi mumkin. Ammo tomosha zali esa hamma vaqt o'ziga xos o'zgacha hayot bilan yashaydi. U spektaklning yutuq va kamchiilklarini o'sha zahotiyoyq baholaydi, sahnada ko'rayotgan narsasiga butunlay berilib ketadi. Yosh tomoshabin ba'zan sahnadagi voqealarni yonida o'tirgan katta yoshdagagi kishiga nisbatan mutlaqo boshqacha ko'z bilan ko'radi. Bir kuni «Maqtanchoq quyon, uch cho'chqa va bo'ri» spektaklini ko'rishga borganimda yonimda bir teatr tanqidchisi o'tirib qoldi. U spektakl davomida:

- «Maqtanchoq quyon»ning falsafiy g'oyasi bolalarga tushunarli bo'larmi? - deb so'radi xavotirlangan ohangda.
- Qaysi g'oya? - deb qiziqsindim men.
- Ha, anovi, otishni bilmagan odamga miltiq berib bo'lmaydi, uni jamoaga qarshi qaratish mumkin, degan

Sergey MIXALKOV.
g'oya-chi.

- Axir pyesada bunday g'oya mutlaqo yo'q-ku...
- Kosaning tagida nimkosa deganlaridek! - dedi tanqidchi ming'irlab.
- Nimkosa nima qiladi bu yerda? Zalda o'tirganlar besh yoshli bolalar-ku!

Chindan ham besh yoshli bolalar pyesaning eng qo'rquinchi joylari kelganda yuzlarini kaftlari bilan berkitib olishar, bo'ri libosidagi artistni rostakam bo'ri, artistka qizni esa chinakam tulki deb a s t o y d i l i shonishardi. O'yin-bolalar uchun ko'pincha

chinakam hayotning o'ziga aylanadi. Shu jumladan aktyorning sahnadagi «o'yini» ham. Bu – bolalargagina xos xususiyatdir. Bolalar tomosha zalida o'tirganlarini mutlaqo unutib qo'yadilar. Kalinin teatrida «Tom tog'aning kulbasi» spektakli qo'yilayotganda zal xuddi suv quyganday jimxit bo'lib qoldi. Navbat Tom tog'ani astoydil qutqarib qolmoqchi, uni ozod etmoqchi bo'lgan edi. Agar shunda kimdir qizchani to'xtatib, bu teatr tomoshasi ekanini eslatib qo'ysa bormi, unda qizcha o'zining samimiyyayajonidan uyalib ketgan bo'lardi va bundan keyin hech qachon yozuvchi, san'atkorning so'zini bunchalik jonli qabul qila olmas va chin yurakdan unga hayrixoh bo'lomas edi. Bola go'zallikni his qilish tuyg'usiga to'g'ridan-to'g'ri beriladi: kulguli kitobni o'qisa kuladi, g'amgin kitobni o'qiganda esa yig'laydi. Mana shu musaffo tuyg'uni o'zida bir umrga saqlab qololgan odam chinakam baxtiyor insondir...

O'ktam USMONOV tarjimasi.

Bir bor ekan, bir yo'q ekan, bugungi zamonda Ko'kcha tomonda topishmoq aytishni yaxshi ko'radian Nodir degan bola bor ekan. Yoz kunlarining birida...

Keling, yaxshisi uning o'zidan eshita qolaylik:

-Yozgi ta'tilga chiqqanimning uchinchi kuni dadam ishdan vaqtli qaytib keldilar-da:

-Ertaga safarga otlanamiz, - deb qoldilar.

Men suyunib ketib, darhol:

-Dada, dada, qayerga? - dedim. Shunda dadam:

- Kafiti tegar bulutga,

Qordan qalpoq boshida.

Foydasi ko'p el-yurtga,

Chunki ichi toshida,

Birdek boylik - xazina.

Bu nimadi, top oshna?

- deb kulimsirab so'rab qoldilar. Men ham javob qaytardim-u, «ur-re» deb yubordim.

Dadamning gapidan so'ng, oyimlar darhol safarga tayyorgarlikni boshlab yubordilar. Ular gazda non yopdilar, bo'g'irsoq pishirdilar. Dadam esa bozorga tushib «*Bir onadan yuz bola, yuzovi ham bo'z bola*», to'rt dona «*Hidli shirin shar desam, To'ni yo'l-yo'l beqasam*», ikki kilogramm «*qizil rangda tuguncha, ichi to'la kulchacha*» olib keldilar.

Kechqurun kerakli narsalar «Jiguli»ga joylandi. Men vaqtli turishimiz kerakligini bilib, ertaroq uyquga ketdim.

G'ira-shirada oyimlar meni uyg'otganlarida dadamlar mashinani ko'chaga chiqarib qo'ygan ekanlar. Men, singlim Madina, oyimlar orqa o'rindiqqa o'tirdik.

Biz Xo'jakentga yetib kelganimizda:

Kunduz kuni o'chirib,

Tunda yoqa olmaysan.

Yoniga bo'lmas borib,

Usiz yashay olmaysan, -

endi tog' ortidan mo'ralab chiqib, o'zining zarrin nurini atrofga socha boshlagan edi.

Dadam mashinani daraxtzor bo'lgan yo'l chetiga to'xtatdilar. Oyimlar yerga choyshab soldilar. Biz shu yerga o'tirib choy ichib oldik. Men nonga: «*Sarig'-ku oltin emas, erir, biroq qor emas*»ni surkab yedim. Ketidan «*Yechib qog'oz po'stini, topdim bolning do'stini*» qo'limga oldim.

Mashinamiz toqqa ko'tarilishi bilan ulkan suv ombori «Chorvoq dengizi» ko'zga tashlandi. Tonggi quyosh nurlari to'lqinlarda jimirlab o'ynardi.

-Madina, qara, dengiz, - dedim hovliqib. Biz ikkalamiz mashina oynasiga yopishib olgandik.

-Aka, dengizda siz aytgan «*Qanoti bor uchmaydi, quruqlikda yurmeydi*» ko'pmi? - deb so'radi singlim.

-Ko'p-ko'p. Shuning uchun «*Keragida suvga otasan, qimirlashini poylab yotasan*» olvoldim-da, - dedim quvonib.

Dam olish uyi shundoqqina dengiz bo'yida ekan. Atrofimizni go'zal Chimyon tog'lari o'rabi turardi. Ertalabki nonushtadan so'ng aylanishga chiqdik. Bir payt dadam:

-Nodir, qara, - deb ko'm-ko'k osmonni ko'rsatdilar. Ko'kda bir nechta:

Kichkina parranda,

Bulbul kabi sozanda.

Ko'krak pari to'q sariq,

Ovlab yemishi baliq, -

uchib yurardi.

Dengiz bo'yiga kelganimizda bir nechta bola hali kun isimaganiga qaramay mazza qilib cho'millardi. Shu yerda Odil

degan bola bilan tanishib qoldim. Uning dadasi

«*Baland temir uy yurar,*

Burni tog'larni surar»da ishlar ekan.

Odil ikkalamiz avval qumdan har xil shakllar yasadik, keyin birimizni quvlab suvgaga sakradik. Suv ilib qolgan ekan. Qumga chiqib yotganimda, undan:

«*Qaysi joyda osmon pastda bo'ladi?*» - deb so'radi. U aytolmadi. Siz bilasizmi?

Men har kuni Odil bilan o'ynaydigan bo'ldim. Goh dengizda mazza qilib cho'milamiz, goh tog' etaklariga boramiz. Bir safar:

Oyog'i yo'q, qo'li yo'q,
Shoshib chopib chiqar u.
Ulkan zamin bag'ridan,
Salom olib chiqar u, -
oldidan chiqib qoldik.
Ichsam, muzdek ekan.

Bir kuni saharda turib, Odil ikkalamiz baliq oviga otlandik. Yo'l xaltachamizga non, pechenye, bodringni joyladik. Bir bankaga esa «*Oyog'i yo'q, ko'zi yo'q, yuradi*»ni solvoldik. Shundan so'ng, qirg'oq yoqalab olisroqqa borishga qaror qildik.

Baliq tutishga qulay joy topganimizda quyosh tikkaga kelib qolgan edi. Katta bir daraxt tagiga joylashgach, qarmoqlarni olib suv bo'yiga yugurdik. Birin-ketin qarmoq suvga sho'ng'idi.

Bir payt po'kak qimirlab qoldi. Tortsam, ne ko'z bilan ko'rayki, qarmoqqa «*O'zi ola, ko'zi ko'k*» ilinib qolibdi.

-Iya, usta baliqchi ekansan-ku, - dedi Odil qotib kulgancha.

Kun peshindan oqqanda qarmoq yana qimirlab qoldi. Sevinchdan yuragim urib ketdi.

- Tort, - dedi Odil shoshib.

Men qarmoqni suvdan ko'tardim. Bir yarim qarich keladigan

baliq jilpanglab turardi. Kechga borib tutgan baliqlarimiz oltita bo'ldi. Shunda men: «*O'zi ignaday, boshida sallasi bor*» bo'lganda pishirib yerdik,

- dedim Odilga. Afsus, uni xaltachaga solish esdan chiqibdi.

Orqaga qaytayotganimizda atrofni qorong'ulik bosa boshladik. Toshlarga urinib-surinib dam olish uyi tomon chopib ketayotgandik, oldimizdan:

Kechasi ovida,

Kunduzi uyida, -

yugurib o'tib qoldi. Odil «*voy*» degancha o'tirib qoldi. To'g'risi, o'zim ham juda qo'rqiб ketdim.

Biz yana tezroq yugura boshladik. Uzoqdan «*Nodir*», «*Odil*» degan ovozlar eshitildi. Dadam bilan Odilning dadasi bizlarni q i d i r i b

kelishayotgan ekan.

Baliq ovi Odil ikkalamizga juda qimmatga tushdi. Ikki kun hatto cho'milishga ham ruxsat berishmadik. Biz faqat qirg'oqda o'tirib, dengizni tomosha qilardik, xolos. Uchinchi kun dadam:

O'rdak desam, o'rdakmas,

Ko'lda u suzib yurar.

Tumshug'i suvni kesib,

Meni sayr qildirar, - da sayr qilamiz deb qoldilar. «*Ur-re*» deb chapak chalib yubordim. Odil ham

biz bilan bo'ldi. Juda mazza qildik.

O'n sakkiz kunlik dam olish ko'z ochib yunguncha o'tib ketdi. Odil bilan xayrlasharkanman, shaharga borgach, albatta ko'rishib turishga kelishib oldik.

Ertaga tongda mashinamiz shaharga qarab yo'l olganda moviy dengizga boqib, «*Xayr dengiz, men yana qaytib kelaman*», dedim.

Anvar MADRAHIMOV.

TONG YULDUZI
O'zbekiston Respublikasi
bolalari va o'smirlarining gazetasi

BOSH MUHARRIR:

Umida

ABDUAZIMOVA

TAHRIR HAY'ATI:

Turobjon JO'RAYEV,

Dilbar OLIMJONOVA,

Botir UBAYDULLAYEV,

Jabbor RAZZOQOV,

Dilmurod RAHMATILLAYEV,

Dilshoda DADAJONOVA,

Feruza JALILOVA

(bosh muharrir o'rinosari),

Sobirjon SHARIPOV,

Nurxon NAFASOV,

Ergashvoy SARIQOV.

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
022-raqam bilan
2003-yil 11-dekabrda
ro'yxatdan o'tgan.

Noshir

«O'zbekiston»
nashriyot-matbaa
ijodiy uyi.

Gazeta

«O'zbekiston»
nashriyot-matbaa
ijodiy uyi

kompyuter bo'limida terib sahilafandi va chop etildi.

Gazeta haftaning dushanba kuni chiqadi.

Hajmi A-3,
2 bosma taboq.

Adadi - 48849

Buyurtma N: J 2466

Dizayner va sahilafochi:

Fazliddin
SHAYADGAROV.

Naybatchi:

Muharrama

PIRMATOVA.

Rassom:

Nodira MIRZAYEVA.

Manzilimiz:

700129,

Toshkent shahri,

Navoiy ko'chasi, 30-uy.

Obuna indeksi: 198.

e-mail:

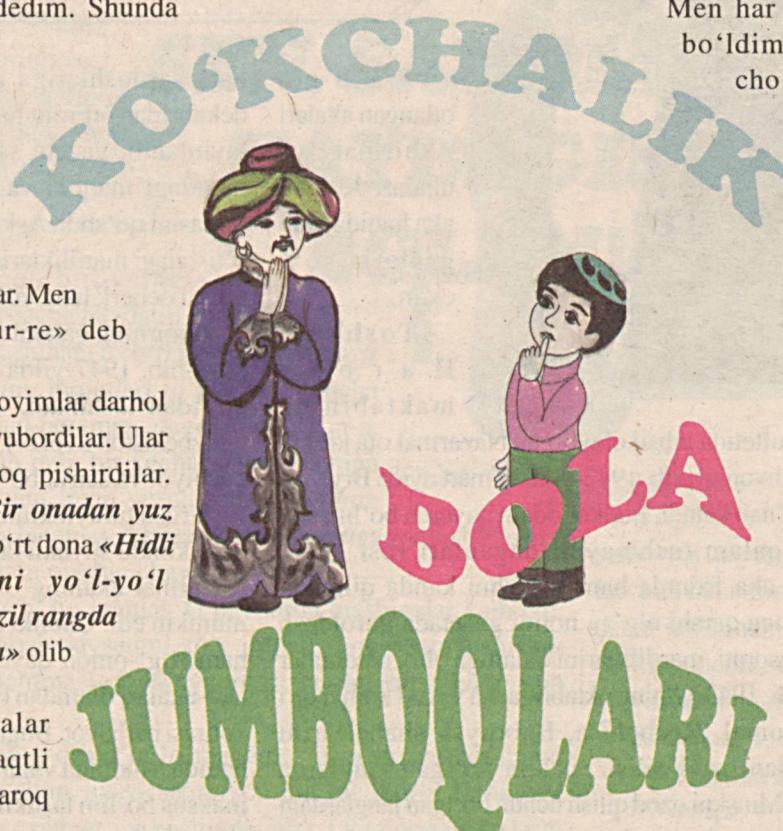
tong_yulduzi@rambler.ru

Tel: 144-27-25

144-63-08

Tel./ faks:

(99871) 144-24-45

DENGIZGA SAYOHAT

Aziz bolajonlar, yuqorida
topishmoqlarning javobini albatta topib,
gazetaning keyingi sonlarida
beriladigan javoblar bilan solishtiring.